

І події, що відбуваються останнім часом в Україні та світі, підтверджують існування згаданих викликів та необхідності адекватних відповідей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Геннінг Фепель. Вакуум правил та інституцій // Український тиждень. № 7. 15-21.02. 2019. – С. 36.
2. Charles P. Kindleberger: Debt Situation of the Developing Countries in Historical Perspective (1800–1945), in: Außenwirtschaft, Vol. 36 (1981), No. IV, p. 372–380.
3. ІТ-право: теорія та практика : навч. посіб. / авт. кол. ; за ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової. – Одеса : Фенікс, 2017. – 472 с.

Харитонова Олена Іванівна,

*доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, зав.
кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДЕЩО ПРО СИМУЛЯКРИ І НОВУ РЕАЛЬНІСТЬ

Попри те, що термін «симулякр» має досить давню історію, саме сьогодні він викликає інтерес у фахівців різних галузей науки.

Тема симулякра стала дуже актуальною зі зростанням ролі засобів масової інформації і інтернету у формуванні громадської думки. Симулякри використовуються з метою маніпулювання соціумом, створення необхідного підґрунтя для різноманітних цілей.

Появу терміну «симулякр» пов'язують з іменем Жана Бодрійяра, який він починає використовувати у 1980 році у праці «Система речей», розуміючи під ним сконструйований привабливий символічний за своїми характеристиками об'єкт, орієнтований на задоволення бажань споживача. Це неправдива подібність, умовний знак чогось, що функціонує у суспільстві як його заміник [1].

Детальніше автор розкриває його зміст і значення у філософському трактаті «Симулякр і симуляції» (фр. Simulacres et Simulation), що побачив світ у 1981 році. В цій праці Бодрійяр досліджує взаємозв'язки між реальністю, символами і суспільством. Саме явище симуляції науковець пов'язує з епохою постмодернізму, яка є епохою тотальної симуляції, коли

реальність перетворюється на модель, а протиставлення між дійсністю і знаками зникає.

Слід зазначити, що термін «симулякри» має більш давню історію і своєю появою завдячує поняттю, запровадженому ще Платоном – «копія копії», що означав, що багаторазове копіювання зразку призводить до втрати ідентичності образу [2].

За Платоном, світ організований двома рівнями самостійно існуючих множин: світом речей і світом ейдосів. Кожен з вічних незмінних ейдосів поєднує в собі велику кількість речей. Але і самих ейдосів також багато і задля забезпечення їхньої єдності Платон вводить поняття трансцендентного Єдиного, котре об'єднує множинність ідей на підставі єдиного Блага. Мінливість речей забезпечується активністю рівня буття вищого порядку, а саме світу ідей. Середовище містить у собі «видимості», «подібності», «симулякри», тобто прообрази всіх земних об'єктів. Симулякр для Платона – це копія копії, котра спотворює свій прототип, а оскільки істинність визначається ним виходячи з подібності або відмінності ідеї і речі, симулякри позбавляються онтологічного статусу і засуджуються як підробки, вимисли і примари. Цікавим є те, що намагаючись виключити з реальності спотворюючі її симулякри, Платон першим поставив питання про те, що в структурі буття є об'єкти, котрі наприкінці XX ст. було названо віртуальними.

Симулякр є копією, котра зображує щось, що або зовсім не має оригіналу в реальності, або втратило його з часом [3]

За Бодрійяром, існує чотири фази розвитку образу:

1. образ є доброякісним зображенням, копією, котрій ми віримо, котру можна назвати відображенням фундаментальної реальності;
2. образ є злоякісним відображенням реальності, недостовірною копією, яка маскує і викривлює фундаментальну реальність і має шкідливий характер;
3. образ маскує відсутність фундаментальної реальності, тут знак видає себе за достовірну копію, однак така копія не має оригіналу. Символи і зображення претендують на репрезентацію чогось реального, коли насправді ніякої репрезентації немає і випадкові зображення лише припускаються тими речами, до яких вони не мають жодного відношення;
4. і, нарешті, фаза чистої симуляції, де симулякри не мають жодного стосунку до якоїсь реальності, будучи симулякром в чистому вигляді[4].

Таким чином, симулякри є сконструйованим звабливим символічним за своїм характером об'єктом, орієнтованим на задоволення бажань споживача. Це неправдива подібність, умовний знак чогось, що функціонує в суспільстві як його заміник.

Як наслідок, сучасність є епохою загальної симуляції, яка створює гіперреальність і охоплює усі сфери життя особистості, котра звикла в епоху постмодернізму не відрізняти справжнє від вимислу. Реальність закінчилася, поступившись місцем симулятивній гіперреальності симулякрів[5].

Симуляція у інтерпретації Ж.Бодрійяра означає набуття символами, знаками образами самодостатньої реальності. На його думку, розвиток людської цивілізації сьогодні йде у напрямку затвердження світу симуляцій, котрі поширилися практично на всі сфери суспільного життя. Незалежно від наших уподобань різноманітні симулякри стали частиною нашої дійсності. Вони невіддільні від нових культурних продуктів, роблячи їх якісно невизначеними. Так, сучасна звукозаписувальна апаратура дозволяє здійснювати різноманітні маніпуляції зі звуком. Класичні твори Моцарта, Бетховена, Шостаковича можуть набувати зовсім іншого за різними параметрами звучання, котре, тим не менш, може подобатися публіці. Більше того, сучасна апаратура дозволяє слухачам ставати співавторами виконання, задаючи звучанню певні якісні характеристики. Але це буде вже не той варіант виконання, котрий був задуманий авторами твору. Це буде «копія копії».

Завдяки симулякрам зникає різниця між кітчем і високим мистецтвом. Так, ще двадцять років тому відома гумореска С.Образцова «Соло на унітазі» сприймалась як пародія на псевдомистецтво. Тоді при всіх можливих смакових допущеннях все ж таки існувала межа між загальноприйнятою культурою (нормою) і різного роду субкультурами і контркультурами (девіація), до яких у суспільстві було негативне ставлення. Сьогодні, наприклад, гра на всьому, включаючи брудний посуд, може симулювати культуру взагалі. Таке виконання, як одна із субкультур у культурному плюралізмі має рівні права на автономне існування і споживання глядацькими масами. І подібні симулякри культурних продуктів часом поширюються мільйонними накладами на наших телеекранах [6].

Таким чином, можемо говорити про те, що розмивається саме уявлення про норму і девіацію, маскується культурна деградація.

Існує думка, що у контексті не репрезентативної моделі, як образ, що відірваний від дійсності, симулякри є невід'ємною частиною комунікативного середовища сучасного суспільства разом з іншими образами, що створюються різноманітними інформаційно-комунікативними технологіями, в тому числі і віртуальної реальності і утворюють ефективну мотиваційну сферу ціннісної свідомості людини постіндустріальної епохи [7].

І простір симулякрів є простором віртуальної реальності. Проблема полягає в тому, що в епоху постмодернізму людина починає сприймати

оточуюче середовище через призму симуляції, з вірою у її умовність, управляємість і можливість виходу з неї. Новітні комп'ютерні технології дають можливість говорити про створення особливого віртуального світу (кіберпростору), у якому завдяки симулякрам реалізується ефект повної присутності з можливістю безпосереднього впливу на події. Феномен віртуальної реальності займає вже величезний соціокультурний простір у інформаційному суспільстві і виходить за межі суто інформаційних технологій, проникаючи, зокрема, у сферу політики [8], про що свідчать недавні президентські вибори в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бодрийяр Ж. Система вещей. М., 1995. – С. 68.
2. Можейко М. А. Симулякр // Постмодернизм. Энциклопедия. – Мн.: Интерпрессервис; Книжный дом, 2001. 1040 с.
3. Печенкина О.А. Этика симулякров Жана Бодрийяра. автореферат диссертации ...канд. философ. наук. – Тула, 2006.
4. Бодрийяр Ж. Симулякры и симуляция/ Simulacresetsimulation (1981, рус. перевод 2011, пер. А. Качалова. – М.: Рипол-классик, 2015.
5. Бодрийяр Ж. Симулякры и симуляция. Тула: Тульский полиграфист, 2013. 204 с.
6. Симулякры и симуляции современного общества (по мотивам произведений Ж. Бодрийяра. Электронный ресурс. Режим доступа: https://bookucheba.com/sotsiologicheskaya-problematika_706/simulyakryi-simulyatsii-sovremennogo.html.
7. Григорьева Н.И. Имиджи и симулякры в социально-коммуникативной среде современной цивилизации: автореф. ...канд. филос. наук. – Нижний Новгород, 2010. – С. 20
8. Иванов Д.В. Императив виртуализации. Современные теории общественных изменений. – СПб., 2002. – С.159.

Давидова Ірина Віталіївна,

*доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВИЙ УМОВАХ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРИВАТНО- ПРАВОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ІЗ ЗАКОНОДАВСТВОМ КРАЇН ЄС

Закон України «Про електронну комерцію», який розроблявся з метою гармонізації українського законодавства із законодавством Європейського